

***Исэнмесез!
Хәерле көн!
Көнегез
уңышлы үтсен!***

ФОНЕТИК ЗАРЯДКА

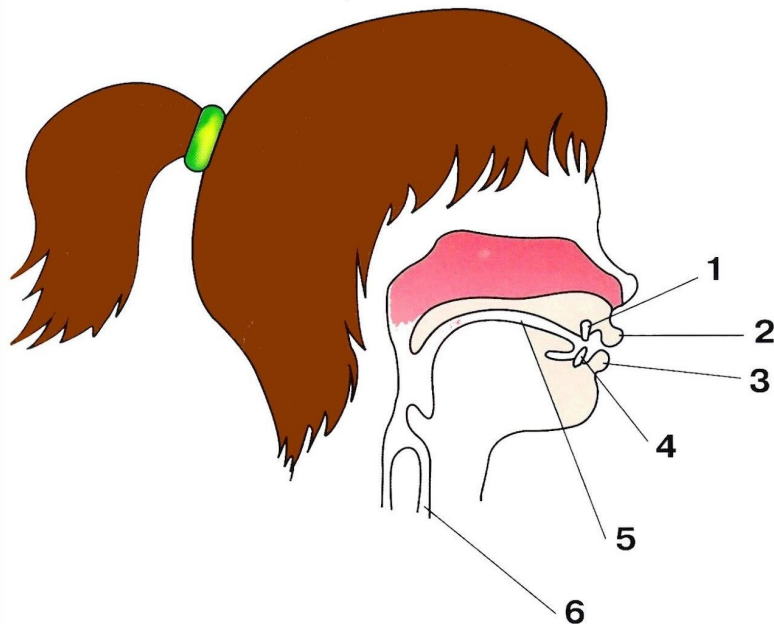
3 «яшел» сүз айтуу

3 «салкын» сүз айтуу

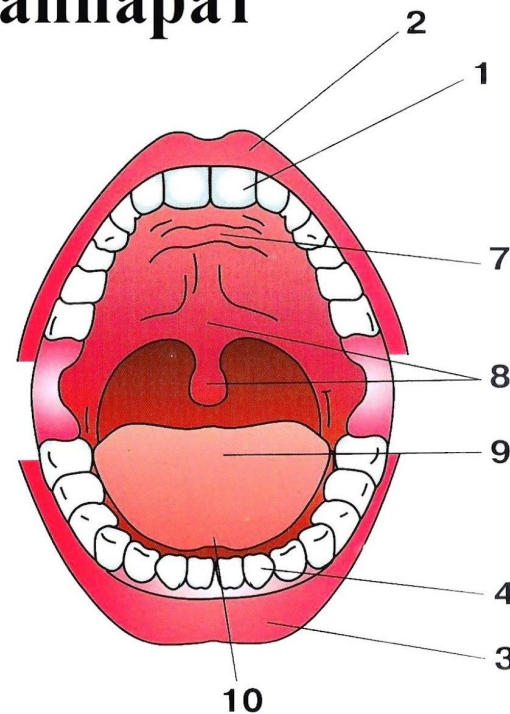
3 «түгәрәк» сүз айтуу

Артикуляционный аппарат

1. Верхние зубы
2. Верхняя губа
3. Нижняя губа
4. Нижние зубы
5. Язык

6. Голосовые связки
7. Твёрдое нёбо
8. Мягкое нёбо
9. Спинка языка
10. Кончик языка

МН

Н

А - Б

Ә - В

И - К

Сузык авазлар:

- 1) Әйткәндә, һава агымы тоткарлыкка очрамый;
- 2) Тавыштан гына торалар;
- 3) Ижек ясыйлар: ә-ни, ба-ла

***Сузык авазлар,
аларның әйтелеше.
Сингармонизм
законы.***

Телнең алга һәм артка таба хәрәкәт итүенә карап, сузык авазлар **нечкә** (алгы рәт) һәм **калын сузыкларга** (арткы рәт) бүленәләр.

Калын сузыклар: [а] [ы] [о] [у] [ы̄] [о̄]

Нечкә сузыклар: [ә] [э] [ө] [ү] [и] [э̄]

[Ы], [О], [Э]

[посылка], [кино], [экран]

Татар телендә барлыгы 12 сузык аваз бар.

Шуларның 9-ы татар теленен үз сузыклары:

[a] [ə] [o] [θ] [y] [ү] [ы] [u] [э]

3 сузык аваз рус теленнән кергән.

Алар: *[э̄] [о̄], [ы̄]*

Дөрөс укы

Он-он
Тот-тот
Сыр-сыр
Сын-сын
Тире-тире
Бор-бор

Сингармонизм законы.

Сузыкларның, бер – берсенә
йогынты ясап, үзара
охшашланулары сузыклар
гармониясе, яки **сингармонизм** дип
атала.

Аның ике төре бар.

- 1) Рәт гармониясе: урман, бәйрәм**
- 2) Ирен гармониясе: көмеш, болыт**

Калын сузыклардан гына ясалган
сүзләр

Нечкә сузыклардан гына ясалган
сүзләр

*Уятыйм әле кояшны-
Көннәрем якты булсын!
Уятыйм әле бакчаны-
Көннәрем татлы булсын!
Уятыйм әле әнине-
Көннәрем жңылы булсын!
Уятыйм әле кошларны-
Көннәрем жңырлы булсын!
Уятыйм әле дусларны-
Көннәрем ямьле булсын!
Уятыйм әле Жңир шарын-
Көннәрем гөрләр торсын!*

Рэт гармониясенэ буйсынмый:

Кушма сүзлэр: тимераяк, көнъяк

Алынма сүзлэр: китап, кино

**Юнөлеш килешендәге I һәм II зат
алмашлыктары: миңа, сиңа**

Өй эше.

*1) Бу сүзләр белән жәмләләр төзөгөз:
көз, яңгыр, жыл, кояш, көн, болыт.*

2) 28 бит 53нче күнегү.

Үз эшенне баялә

- Дәрес материалын бик әйбәт үзләштердем, хәтта иптәшләремә дә булыша алам.
- Әйбәт эшлим, материалны аңладым.
- Әйбәт эшлим, ләкин иптәшемнең ярдәменә каршы килмим.
- Дәрес күңелле булды, ләкин мин үзем генә бер нәрсә дә эшли алмыйм.

Сау булығыз!

Татар телендә **12 сузык аваз** бар.

Калын сузык авазлар: [a] [o] [y] [ы] [ы̄] [ō]

| | | |

Нечкә сузык авазлар: [ə] [ə̄] [ү] [э] [э̄] [и]

парлы парсыз

[ы̄], [э̄], [ō] авазлары рус теленнән кергән сүзләрдә генә кулланыла.

[посы́лка] [э́кран] [кинѳ]

Сузык авазлар **тавыштан гына** торалар.

А-а-а! У-у-у! Ы-ы-ы! О-о-о!

Ә-ә-ә! Ү-ү-ү! Э-э-э! Ө-ө-ө!

Сузык авазлар язуда **а, э, о, ө, у, ү, ы, э, и** хәрефләре белән белдерелә.

www.trayrebenok.ru

www.trayrebenok.ru

Сузык авазлар

Сузык авазларның төркемнәре	Ирен-ләшкән	Иренләш-мәгән
Калын сузыклар	[y],[o],[o]	[a],[ы],[ы]
Нечкә сузыклар	[ү],[ө]	[ә],[э (е)] [э (е)],[и]

